

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Human Rights and Foreign Policy

Baehr, P.R.

Citation

Baehr, P. R. (1983). Boekbespreking van: Human Rights and Foreign Policy. *Acta Politica*, 18: 1983(4), 506-508. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452393>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452393>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

tegorieën van 'on gepubliceerd werk' is het rapport. Waarvan dan onder meer gespecificeerd wordt dat een rapport 'in het algemeen een machinegeschreven (getikt) manuscript is dat, voorzien van een kaft en titelpagina, op de meest eenvoudige manier vermenigvuldigd en gebonden is. Het rapport wordt in kleine oplage (30-150 exemplaren) en onder eigen verantwoordelijkheid van de auteur verspreid' (p. 52).

Iets verderop (blz. 53) wordt er betreffende een andere variant ongepubliceerd werk ('congresverslagen') aan herinnerd dat zij van wisselende kwaliteit kunnen zijn. (Nadat eerst natuurlijk, voor alle zekerheid, nog even gezegd werd wat nu precies een congres wel is).

Op blz. 55 over tijdschriftartikelen: dat zij bestaan uit een titel; de naam en het werkadres van de auteur(s); een niet-evaluatieve neutrale samenvatting van het onderzoek, de resultaten en daaruit voortvloeiende conclusies; de verhandeling zelf; een bibliografie of een zogenaamd voetnoten-apparaat. Tenslotte heeft Vorst de moeite genomen in een aparte tabel de verschillende soorten boeken met telkens een omschrijving (!) op te sommen (kader 8, blz. 61): woordenboek, encyclopedie, leerboek, inleiding, handboek, bloemlezing, feestbundel, jaarboek, monografie, dissertatie, naslagwerk, atlanten en mappen. Boeken (meer bepaald de variant monografieën) waarvan er in de samenvatting van het desbetreffend hoofdstuk nog bij gezegd wordt: a) dat een boek over een bepaald onderwerp een belangrijke invloed kan uitoefenen op het onderzoeksgebied in kwestie, maar b) dat het natuurlijk ook zo kan uitdraaien dat de interpretaties van de auteur van een monografie misleidend of onjuist zijn.

In dezelfde trant zijn de 'opdrachten', die men aan het einde van elk hoofdstuk vindt.

Eén voorbeeld maar (uit het hoofdstuk waaraan zojuist al gerefereerd werd, 'Productie van vakliteratuur'). 'Bezoek een bibliotheek, bij voorkeur met vrij toegankelijke collectie (. . .) Pak 10-20 boeken uit de kast en ga na tot welke van de soorten uit kader 8 deze behoren. Ga na in hoeverre de onderdelen die in § 3.4 zijn besproken in de boeken voorkomen (titelpagina + alle gegevens, inhoudsopgave, voorwoord, inhoud, literatuurverwijzingen, zaken- en personenregister, bijlagen)'.¹

De formulering op de achterzijde van de kaft van dit boek luidt: 'geschreven voor hen die zich - zonder veel ervaring en kennis vooraf - wensen voor te bereiden op literatuuronderzoek in de sociale wetenschap'.

'Zonder veel ervaring en kennis' is dan toch wel mild uitgedrukt, wanneer blijkt dat daaronder verstaan wordt dat men nog niet zou weten wat een boek van een tijdschriftartikel onderscheidt. De vraag is of bedoelde groep leken überhaupt wel ooit aan literatuuronderzoek toekomt (ergo behoefte heeft aan deze gids); laat staan dat zij aan een computerterminal gaan zitten om via DABAS en een intercontinentaal netwerk als TELENET of TYMNET contact te krijgen met computercentra in Noord-Amerika.

B. Pijnenburg

Evan Luard, **Human Rights and Foreign Policy**, Oxford (Pergamon Press), 1981, 38 p.

Mensenrechten zijn sedert de Tweede Wereldoorlog een steeds grotere rol gaan spelen in de internationale betrekkingen. De aanvaarding van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties was een belangrijke mijlpaal, evenals de in 1966 tot stand gekomen twee internationale conventies voor de mensenrechten. Het opkomen voor de mensenrechten vormt een essentieel onderdeel van het buitenlandse beleid van bepaalde regeringen. Bekend is de aandacht die de Amerikaanse president Carter, vooral in het begin van zijn regeringsperiode, besteedde aan mensenrechten. Opvolgende Nederlandse regeringen hebben herhaaldelijk uitdrukking gegeven aan hun opvatting dat zij het opkomen voor mensenrechten beschouwden als een van de hoekstenen van het buitenlandse beleid. In 1979 verscheen de nota *De rechten van de mens in het buitenlands beleid* waarin een aantal van de voornaamste knelpunten worden behandeld.¹

Evan Luard is een voormalig lid van het Lagerhuis voor de Labourpartij; als staatssecretaris was hij gedurende een aantal jaren speciaal belast met de zorg voor de mensenrechten in de Verenigde Naties. In de onder auspiciën van de Britse Vereniging voor de Verenigde Naties gepubliceerde brochure *Human Rights and Foreign Policy* behandelt hij de belangrijkste argumenten die wel worden aangevoerd tegen opnemings van de zorg voor de mensenrechten in het buitenlandse beleid - om deze vervolgens alle te verwerpen. Het zijn argumenten die een ieder die zich wel eens in debatten over mensenrechten heeft verdiept, vertrouwd in de oren zullen klinken:

- kritiek op regeringen die mensenrechten schenden, zou het onderhouden van normale betrekkingen met dat soort landen onmogelijk maken;
- het zou niet verstandig zijn schendingen van mensenrechten aan de kaak te stellen van bondgenoten die diplomatiek, strategisch of commercieel van groot belang zijn;
- het zou in strijd zijn met het normale diplomatieke verkeer;
- kritiek op dat soort landen zou geen effect sorteren.

Luard maakt korte metten met deze argumenten, al erkent hij dat ook goedwillende regeringen in moeilijkheden kunnen komen, in het geval dat verschillende doelen van het buitenlandse beleid met elkaar in strijd komen. In Nederland doet zich dat geval wel eens voor, als het mensenrechtenbeleid in strijd komt met beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking, economische politiek of veiligheidsbeleid.²

Luard wijst op het belang van het op de internationale agenda plaatsen van de mensenrechtenproblematiek. Daar ziet hij met name een belangrijke taak voor regeringen in het internationale verkeer. Die regeringen zullen dat echter slechts doen, als zij voortdurend op het belang ervan worden gewezen door een alerte publieke opinie. Deze kan zich onder andere uiten via non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties, zoals Amnesty International of het Internationale Ju-

risten Comité.

Terecht wijst Luard het argument van de hand dat mensenrechten uitsluitend westerse waarden zouden belichamen, die voor de ontwikkelingslanden niet, of minder sterk zouden gelden:

The argument is a gross and unwarranted insult to the poor countries that it purports to defend. When we speak of human rights we are speaking of the elementary right of people not to be killed, not to be tortured, not to be arbitrarily imprisoned, not to be raped or assaulted. Those rights are not a recent discovery they have been recognized the world over almost from the beginning of time. The belief in such rights is not the invention of the Western world, but is cherished equally in the Third World. (p. 19).

Luard is als voormalig praktisch politicus en diplomaat uitermate gekwalificeerd om deze materie te behandelen. Hij heeft een nuttig en handzaam boekje geschreven voor diegenen die zich nog eens willen verdiepen in de vraag van het hoe en waarom van de mensenrechtenparagraaf in het buitenlandse beleid.

P. R. Bachr

1. *De rechten van de mens in het buitenlandse beleid*, Tweede Kamer, zitting 1978-1979, 15 571, nrs. 1-2.

2. Zie bij voorbeeld mijn 'Concern for Development Aid and Fundamental Human Rights: The Dilemma as Faced by the Netherlands', *Human Rights Quarterly* IV: 1 (spring 1982), pp. 39-52.

Peter T. Bauer, **Equality, the Third World and Economic Delusion**. Cambridge, Massachusetts (Harvard University Press), 1981, 293 p.

Aan Peter T. Bauer gaat de 'onheilige graal van economische gelijkheid' voorbij. Hij weigert te drinken uit deze beker en wenst integendeel af te rekenen met hen die de 'mythe van economische gelijkheid' verdedigen. Zijn weigering is een rationele oorlogsverklaring aan de 'egalitarians', opgesteld in de vorm van een imponerende confrontatie tussen waarden en normen enerzijds en feiten anderzijds. *Equality, The Third World and economic delusion* is op deze wijze niet alleen een intelligente polemiek, maar ook een opvallend voorbeeld van modern normatief politicologisch onderzoek.

Het is rationeel waarden en normen filosofisch te willen rechtvaardigen, het is even rationeel dezelfde waarden en normen te confronteren met de empirie. Kunnen waarden (zoals gelijkheid en vrijheid) worden vertaald in (beleids)normen en hoe? Leidt het daadwerkelijk gevoerde beleid ertoe dat de waarde wordt gerealiseerd? Wie politiek-filosofische inzichten van werkelijkheidswaarde wil voorzien, wie de 'goede orde' wenst te realiseren, toetst zijn normatieve concepties aan de empirie, desnoods om ze vervolgens te verwerpen.

Het is opmerkelijk hoe in *Equality, The Third World and economic delusion* deze

werkwijze wordt gevolgd. Koel analyserend neemt de ontwikkelingseconoom Bauer de waarde gelijkheid op de korrel: is het mogelijk de waarde gelijkheid te rechtvaardigen? Is de vaststelling van economische ongelijkheid (tussen rijke en arme landen) voldoende reden om een buitenlands beleid te voeren dat is gericht op het bewerkstelligen van economische gelijkheid? Bauer onderzoekt ook de effecten van het Westerse beleid dat poogt te komen tot economische gelijkheid. Wat zijn deze effecten? Leidt dit beleid tot het realiseren van de beoogde economische gelijkheid tussen rijke en arme landen?

Met een reeks van argumenten werpt Bauer zich aldus in de strijd tegen economische gelijkheid. Ik zal zijn voornaamste argumenten tegen gelijkheid hier weergeven.

– mensen verschillen in 'their ability to perceive and utilize economic opportunities', in hun bereidheid gebruik te maken van economische kansen. 'Mensen zijn niet gelijk gemotiveerd en getalenteerd in hun economische attitudes en eigenschappen, en dit verklaart grotendeels economische verschillen. . . Het is geenszins duidelijk waarom het onrechtvaardig zou zijn dat zij die meer produceren, een hoger inkomen genieten'.

– 'Normaal gesproken zijn inkomens verdiend en niet verkregen via afpersing van anderen'. 'In een open samenleving zijn inkomensverschillen doorgaans de weerspiegeling van het bestaan van vrijwillig gemaakte afspraken. Inkomens, ook die van de betrekkelijk welgestelden of de bezitters van geld of goed, zijn niet aan anderen ontnomen. In de meeste gevallen zijn ze geproduceerd door degenen die ze ontvangen en door de hulpbronnen, waarover zij beschikken; zij hebben ze zich niet wederrechtelijk van anderen toegeëigend; zij beroven andere mensen niet van wat zij hebben bezeten of hadden kunnen bezitten'. In een uitvoerige, kritische recensie in de *New York Review of Books* (maart 4, 1982) noemt Amartya Sen dit argument een procedurele rechtvaardiging van inkomensverschillen.

– 'The pursuit of economic equality is more likely to harm than to benefit the living standards of the very poor by politicizing life, by restricting the accumulation and effective deployment of capital, by obstructing social and economic mobility at all levels, and by inhibiting enterprise in many different ways'. Een consequentie van wereldwijde inkomensherverdeling zal zijn dat op systematische wijze middelen worden overgeheveld van economisch productieve mensen naar mensen die dat in mindere mate zijn, hetgeen de 'incentive to work' van de economisch productieve mensen negatief zal beïnvloeden. Het armer maken van de rijken, kortom, maakt de armen niet rijker! Sen noemt dit een instrumentele rechtvaardiging van inkomensverschillen.

– In het streven naar gelijkheid, aldus Bauer, schuilt een wezenlijke tegenstrijdigheid: 'In een open en vrije samenleving zou politieke actie die bewust streeft naar een minimalisering, of zelfs opheffing van de economische verschillen (verschillen in inkomen en vermogen), tot zoveel dwang leiden dat die samenleving niet langer open en vrij zou zijn. Als de jacht op de onheilige graal van de economische gelijkheid zou slagen, zou er in de plaats van de beloofde vermindering of opheffing van de inkomensverschillen een nog grotere machtsongelijkheid tussen regeerders en geregeerden komen'.